

Maciej Hejger

Władze komunistyczne wobec ziem odzyskanych po drugiej wojnie światowej : konferencja naukowa

Słupskie Studia Historyczne 5, 293-295

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*Władze komunistyczne wobec ziem odzyskanych
po drugiej wojnie światowej. Konferencja naukowa*

W dniach 20-21 października 1995 r. w Słupsku podczas obchodów 50 rocznicy przejęcia ziem zachodnich i północnych przez administrację polską, odbyła się konferencja naukowa na temat: *Władze komunistyczne wobec ziem odzyskanych po drugiej wojnie światowej*. Organizatorem sesji był Instytut Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku przy współpracy Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w Słupsku.

Referaty wygłaszane na konferencji podzielono na trzy grupy tematyczne. W pierwszej części zawarto problematykę ogólnych uwarunkowań kształtowania się koncepcji przyłączenia ziem zachodnich i północnych do Polski oraz przeszkód na drodze jej realizacji. Jako pierwszy głos zabrał dr hab. Ryszard Studziński, omawiając taktykę i propagandę władz komunistycznych wobec ziem odzyskanych w latach 1945-1959. W podsumowaniu swojego wystąpienia stwierdził, że władze te traktowały sprawę ziem odzyskanych jako wygodne narzędzie umacniania wpływów w społeczeństwie. Następnie prof. dr hab. Ryszard Kozłowski przedstawił główne problemy rozwoju administracji kościelnej na ziemiach zachodnich i północnych po drugiej wojnie światowej, ze szczególnym uwzględnieniem przebiegu przejmowania ewangelickiej administracji kościelnej w archidiecezji wrocławskiej przez polski Kościół katolicki. W kolejnym referacie dr Leszek Olejnik podjął analizę najważniejszych zagadnień dotyczących kształtowania się polityki narodowościowej na ziemiach odzyskanych, zaliczając do nich problem ludności niemieckiej, weryfikację narodowościową ludności rodzimej, kwestię ludności ukraińskiej, żydowskiej oraz czeskiej na Dolnym Śląsku. W następnym wystąpieniu prof. dr hab. Stanisław Łach zwrócił uwagę na społeczno-gospodarcze aspekty stacjonowania Armii Czerwonej na ziemiach odzyskanych, podkreślając, że pobyt jednostek radzieckich nosił znamiona okupacji i przyczynił się do dezintegracji życia społecznego i gospodarczego na tym obszarze. Analogiczne wnioski wyciągnął mgr Mirosław Golon, omawia-

jąc sytuację majątków ziemskich w radzieckiej administracji wojskowej w latach 1945-1949.

W drugiej części obrad wygłoszono referaty, których problematyka dotyczyła przekształceń ludnościowych przeprowadzonych na ziemiach zachodnich i północnych po II wojnie światowej. Były to opracowania: prof. dra hab. Stefana Banasiaka, *Wysiedlenie Niemców z Polski z perspektywy półwiecza*, dra Albina Głowackiego, *Trudna repatriacja obywateli polskich z głębi terytorium ZSRR w latach 1945-1946*, dra Zenona Romanowa, *Położenie ludności niemieckiej na ziemiach zachodnich i północnych Polski w latach 1950-1956*, dr Bernadetty Nitschke, *Wyjazdy ludności rodzimej do obu państw niemieckich w latach 1950-1958* oraz dra Grzegorza Straucholda, *Zagadnienie repolonizacji ludności rodzimej w pracach Ministerstwa Oświaty (1945-1948)*.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad odbyła się interesująca dyskusja, w której głosy (prof. S. Banasiak, prof. R. Kozłowski, dr hab. R. Studziński, dr M. Ordyłowski, dr G. Strauchold, mgr M. Golon) koncentrowały się wokół najważniejszych i kontrowersyjnych kwestii poruszanych w referatach, między innymi problemów repolonizacji, weryfikacji narodowościowej, stacjonowania jednostek Armii Czerwonej.

W drugim dniu konferencji, w trzeciej części, tematy wystąpień dotyczyły wyborów do Sejmu Ustawodawczego w styczniu 1947 r. oraz działalności aparatu przymusu na ziemiach zachodnich i północnych. Dr Czesław Osękowski zanalizował polityczne i społeczne podłoże wyborów, udział w nich ludności rodzimej oraz formy presji na społeczeństwo w trakcie kampanii przedwyborczej. Dr Marek Ordyłowski omówił udział Milicji Obywatelskiej i Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w umacnianiu władzy komunistów na Dolnym Śląsku. Natomiast mgr Krzysztof Lesiakowski porównał rolę Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego w centralnej Polsce z ich działalnością na ziemiach odzyskanych. Dr Jędrzej Chumiński w referacie dotyczącym polityki kadrowej władz w przemyśle w latach 1945-1948, ze szczególnym uwzględnieniem roli kierowników personalnych, poruszył zagadnienie kształtowania modelu państwa nomenklaturowego w powojennej Polsce. Następnie dr Stefan Żurawski omówił działalność nielegalnych organizacji młodzieżowych na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1950, stwierdzając, że ich powstanie najczęściej było inspirowane przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego oraz Polskiej Partii Robotniczej w ramach prowokacji

politycznej. Mgr Tomasz Bańka w referacie *Ziemie Odzyskane w polityce Polskiego Stronnictwa Ludowego 1945-1947* przedstawił rozwój koncepcji PSL wobec ziem postulowanych oraz jego udział w kształtowaniu osadnictwa polskiego.

W podsumowaniu konferencji prof. S. Łach sformułował postulat skoordynowania badań nad problemami ziem zachodnich i północnych prowadzonych przez różne ośrodki naukowe w kraju. Wyraził przy tym potrzebę powołania pisma naukowego poświęconego tym zagadnieniom.

Maciej Hejger